

บทที่ 4

สภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนของนักเรียน

กับปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแสดงผลการวิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน ประกอบด้วยแบบสอบถามจากนักเรียน 155 ฉบับ ของจำนวนที่ได้ตั้งเกณฑ์ไว้ 160 ฉบับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 96.8 ส่วนที่ขาดหายไป เป็นจำนวนนักเรียนที่ได้ออกไปจากโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาก่อนหน้าที่จะลงมือเก็บข้อมูล และแบบสอบถามทั้ง 155 ฉบับ ไม่มีฉบับใดชำรุดหรือบกพร่อง เนื่องจากผู้วิจัยติดตามผลได้ด้วยตนเองโดยตลอด

การวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนและครอบครัว
2. วิเคราะห์สภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนของนักเรียน
3. วิเคราะห์สภาพของปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนของนักเรียน

ตอนที่ 1

วิเคราะห์สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของนักเรียนและครอบครัว

เป็นการวิเคราะห์ในเรื่องเพศ อายุ ศาสนา สภาพของครอบครัว สถานภาพทางการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของครอบครัว รายได้ของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว และสถานภาพทางการศึกษาของนักเรียน โดยจะวิเคราะห์อย่างละเอียดในเรื่องการศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของครอบครัว รายได้ของครอบครัวและสถานภาพทางการศึกษาของนักเรียนเท่านั้น เนื่องจากเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สำคัญในการวิเคราะห์สภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน กับปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่เหลือเป็นเพียงบรรยายสรุป

จากการศึกษาพบว่าลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มนักเรียนที่ศึกษามีดังนี้ มีความแตกต่างทางเพศน้อยมากเพียงร้อยละ 1.8 โดยมีจำนวนนักเรียนที่เป็นเพศชายและเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.9 และ 49.1 ตามลำดับ อายุของนักเรียนส่วนใหญ่มีอายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.7 รองลงมาคืออายุช่วง 15-16 ปี ร้อยละ 27.7 ส่วนนักเรียนที่อายุ 18-21 ปี มีจำนวนน้อยเพียงร้อยละ 23.6 (ดูรายละเอียดจากตารางวิเคราะห์ในภาคผนวก ข.) การนับถือศาสนาเกือบทั้งหมดถึงร้อยละ 96.1 นับถือศาสนาพุทธ มีที่นับถือศาสนาคริสต์ อิสลามและอื่น ๆ รวมกันเพียงร้อยละ 3.9 นักเรียนมีสภาพครอบครัวที่เป็นปกติคืออยู่ร่วมกับบิดาและมารดาถึงร้อยละ 74.8 อยู่ร่วมกับผู้ปกครองร้อยละ 16.8 และอยู่ร่วมกับบิดาหรือมารดาที่แยกกันอยู่ร้อยละ 7.1 ส่วนที่เป็นครอบครัวแตกแยกได้แก่อยู่ร่วมกับบิดาหรือมารดาที่ย่ำร้างกันมีน้อยมากเพียงร้อยละ 1.3 (ดูรายละเอียดจากตารางวิเคราะห์ในภาคผนวก ข.) จำนวนสมาชิกในครอบครัวช่วง 2-4 คน ซึ่งเป็นครอบครัวขนาดเล็ก มีร้อยละ 21.9 ช่วง 5-7 คน มีร้อยละ 56.8 ช่วง 8-10 คน มีร้อยละ 16.8 และสูงกว่า 10 คน มีเพียงร้อยละ 4.5 (ดูรายละเอียดจากตารางวิเคราะห์ในภาคผนวก ข.)

ตารางที่ 3 จำนวนนักเรียนจำแนกตามสถานภาพทางการศึกษาของบิดาและมารดา

สถานภาพทางการศึกษา	บิดา		มารดา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน	10	6.5	14	9.1
ประถมศึกษาตอนต้น	81	52.2	104	67.1
ประถมศึกษาตอนปลาย	8	5.2	10	6.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	27	17.4	10	6.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	11	6.9	7	4.6
อนุปริญญา	8	5.2	4	2.6
ปริญญาตรี	10	6.5	5	2.9
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	1	0.7
รวม	155	100	155	100

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าสถานภาพทางการศึกษาของบิดาและมารดา ของกลุ่มนักเรียนที่ศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วมีทิศทางที่สอดคล้องกันคือ ส่วนใหญ่มีบิดาและมารดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 52.2 และ 67.1 ตามลำดับ ส่วนระดับอื่น ๆ เป็นค่าร้อยละที่กระจาย แต่ที่น่าสนใจก็คือมีมารดาของนักเรียนอยู่ 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.7 ที่จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี

ตารางที่ 4 จำนวนนักเรียนจำแนกตามอาชีพหลักของครอบครัว

ลักษณะอาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ	42	27.1
ธุรกิจการค้า	9	5.8
รับราชการ	37	23.9
ชวานาชาวไร่	59	38.1
อื่น ๆ	8	5.1
รวม	155	100

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่าอาชีพหลักในครอบครัวของกลุ่มนักเรียนที่ศึกษา เมื่อรวมกลุ่มอาชีพรับราชการกับชวานาชาวไร่เข้าด้วยกันแล้ว มีจำนวนถึงร้อยละ 62 ส่วนอาชีพค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ ธุรกิจการค้าและอื่น ๆ รวมกันได้จำนวนร้อยละ 38

ตารางที่ 5 จำนวนนักเรียนจำแนกตามรายได้ของครอบครัว

รายได้ของครอบครัวต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2,000 บาท	32	20.6
2,000-5,000 บาท	72	46.4
สูงกว่า 5,000-10,000 บาท	34	21.7
สูงกว่า 10,000 บาท	17	10.3
รวม	155	100

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่ากลุ่มนักเรียนที่ศึกษาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ระดับปานกลาง ก่อนข้างต่ำ คือต่ำกว่า 2,000 บาทต่อเดือน มีร้อยละ 20.6 ช่วง 2,000 - 5,000 บาทต่อเดือน มีร้อยละ 46.4 ซึ่งรวมกันแล้วผู้มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ถึง 5,000 บาทต่อเดือน มีอัตราร้อยละ 67 ในขณะที่ผู้มีรายได้ค่อนข้างสูงมีร้อยละ 21.7 และรายได้สูงมีเพียงร้อยละ 10.3

ตารางที่ 6 จำนวนนักเรียนจำแนกตามสถานภาพทางการศึกษา

ระดับคะแนนเฉลี่ย	จำนวน	ร้อยละ
ต้องปรับปรุง (ต่ำกว่า 2.00)	67	43.2
ปานกลาง (2.00-2.49)	50	32.3
ดี (2.50-2.99)	25	16.1
ดีมาก (3.00-4.00)	13	8.4
รวม	155	100

จากตารางที่ 6 แสดงว่ากลุ่มนักเรียนที่ศึกษาส่วนใหญ่ มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 43.2 และ 32.3 ตามลำดับ รวมเป็นร้อยละ 75.5 ส่วนที่เหลือเป็นพวกที่มีผลการเรียนระดับสูงถึงสูงมาก ซึ่งรวมกันได้ร้อยละ 24.5 หรือประมาณ 1/6 ของกลุ่มนักเรียนทั้งหมด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2

วิเคราะห์สภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน

ของนักเรียน

มีเกณฑ์การให้คะแนนและตีความหมายตามเทคนิคที่ดัดแปลงจาก Semantic Differential Technique ของ Friedman and Gladden มีช่วงคะแนน 0-3 จากไม่เคยกระทำเลยถึงกระทำทุกครั้ง นำคะแนนรวมของนักเรียนแต่ละคนทุกคนไปหาคะแนนเฉลี่ย

(\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายพฤติกรรมและพฤติกรรมรวม แล้วจึงนำมาจำแนกดูการกระจายของพฤติกรรมตามเกณฑ์ $\bar{X} \pm 1$ S.D. (ดูรายละเอียดในบทที่ 2) เพื่อแปลความหมายต่อไป

จากเกณฑ์การให้คะแนนข้างต้น จึงสามารถสรุปผลการวิเคราะห์สภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนได้ดังนี้

ตารางที่ 7 ระดับและลำดับที่รายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียน จำแนกตามค่าเฉลี่ย (ดูรายละเอียดทางสถิติในภาคผนวก ข.)

ประเภทของพฤติกรรม (ช่วงคะแนน 0-3)	เกณฑ์การกระทำ (ค่าเฉลี่ย)	ลำดับที่
<u>แยกรายพฤติกรรม</u>		
1. การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน	ค่อนข้างต่ำ	2
2. ความเชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของครู	ปานกลาง	1
3. การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคมโรงเรียน	ค่อนข้างต่ำ	3
4. ความเป็นตัวของตัวเอง	ต่ำ	5
5. ความพากเพียรในการทำงานที่ครูมอบหมาย	ค่อนข้างต่ำ	4
<u>รวมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน</u>	<u>ค่อนข้างต่ำ</u>	

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่าสภาพของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนของกลุ่มนักเรียนที่ศึกษา เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมและพฤติกรรมรวม ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีมีลักษณะดังต่อไปนี้

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของการกระทำในระดับปานกลางได้แก่ ความเชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของครู ระดับค่อนข้างต่ำได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคมโรงเรียน และความพากเพียรในการทำงานที่ครูมอบหมายให้ ระดับต่ำได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียนนี้ เมื่อพิจารณา เป็นพฤติกรรมรวม ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี มีค่าเฉลี่ยของการกระทำอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

ในแง่ลำดับที่ของรายพฤติกรรม เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของฎการกระทำ เป็นเกณฑ์ ปรากฏว่าลำดับที่สูงสุดได้แก่ ความ เชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของครู รองลงมาได้แก่การปฏิบัติตามระเบียบกฎ เกณฑ์ของโรงเรียนการมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคมโรงเรียน และความหากเพียร ในการทำงานที่ครูมอบหมายให้ตามลำดับ ส่วนลำดับที่ต่ำสุดได้แก่ ความ เป็นตัวของตัวเอง

อภิปรายผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 7 แล้วอาจอภิปรายสภาพของ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน ของกลุ่มนักเรียนที่ศึกษา เป็นรายพฤติกรรม และพฤติกรรมรวมตามกรอบแนวคิดทฤษฎี และบริบท ทางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดกับ ระบบโรงเรียนได้ดังต่อไปนี้คือ

1. การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ที่พบว่ามีค่าเฉลี่ยของการกระทำ อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ แบบกระทำแต่ไม่บ่อย สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อพิจารณาที่ลักษณะทาง สังคมของจังหวัดซึ่ง เต็มในค่านิยมที่ชอบฝ่าฝืนกฎ เกณฑ์ของสังคมแล้วแสดงว่ามีผลกระทบต่อ พฤติกรรมปฏิบัติตามระเบียบกฎ เกณฑ์ของโรงเรียน โดยจากการสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อดูความ หมาย นักเรียนได้แสดงความรู้สึกว่าที่ผู้มีอิทธิพลอยู่ เหนือคนอื่นได้ เพราะมีลักษณะประการหนึ่งคือ ไม่ต้องปฏิบัติตามกฎ เกณฑ์ของสังคมแต่อย่างใด จึงมีนักเรียนไม่น้อยที่นิยมชมชอบ โดยมีความรู้สึก ว่าการปฏิบัติตามกฎ เกณฑ์ เป็นเรื่องธรรมดา จำเจน่า เบื่อหน่าย การฝ่าฝืนกฎ เกณฑ์กลับ เป็น เรื่องแปลกใหม่ โก้เก๋ และเป็นสิ่งที่ท้าทายน่าทดลอง อีกประการหนึ่งเนื่องจากวัฒนธรรมใน โรงเรียนเองที่ตัวระเบียบกฎ เกณฑ์ขาดอำนาจในตัวเองเพราะนักเรียนไม่ยอมรับ โดยรู้สึก ว่าโรงเรียนได้ออกกฎ เกณฑ์ที่ไม่ตรงกับความต้องการของพวกเขาแล้วบังคับให้พวกเขาปฏิบัติตาม

2. ความเคารพ เชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของครู มีค่าเฉลี่ยของการกระทำอยู่ใน เกณฑ์ปานกลางแบบกระทำบ่อยครั้ง เนื่องจากว่าถึงแม้จะมีครูบางคนที่บกพร่องทางจริยธรรม ไปบ้างตามความเห็นของอาจารย์หัวหน้าฝ่ายจริยธรรม แต่นักเรียนโดยส่วนใหญ่ยังมีความ เห็น ว่าเมื่อมองเป็นภาพรวม ๆ แล้วครูยังคงเป็นแบบอย่างที่ดีและเข้าใจว่าครูเป็นฝ่ายที่อยู่ระหว่าง นักเรียนกับกฎ เกณฑ์ของโรงเรียน ครูมีการใช้อำนาจในการอบรมสั่งสอนด้วยความถูกต้องและ

ชยธรรมตามหน้าที่ แต่ยังคงมีนักเรียน เทวียอยู่บ้างที่รับ เอาค่านิยมชอบฝ่าฝืนกฎ เกณฑ์ของสังคม จากภายนอกดังที่กล่าวมาแล้ว แสดงอาการกระด้างกระเดื่องต่อครูอยู่

3. การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคมโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยของการกระทำอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำแบบกระทำแต่ไม่บ่อย เพราะว่าจากการที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการชี้แจงว่าที่นักเรียนมุ่งเรียนให้เก่งเพื่อสอบ เข้ามหาวิทยาลัยและทำงาน เขา ๆ และอาจารย์ฝ่ายแนะแนวชี้แจงว่า ฝ่ายแนะแนวต้องตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง จึงต้องสนับสนุนฝ่ายวิชาการในเรื่องดังกล่าว พิจารณาได้ว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาข้อมูล เบื้องต้นของนักเรียน ที่มาจากลักษณะสังคม เกษตรกรรมที่อยู่ในระยะ เริ่ม เป็นสังคม เมือง ซึ่งผู้ปกครองนักเรียนยังคงมี ค่านิยมให้บุตรหลานของตน เข้ารับราชการ และส่งเสริมให้เรียนวิชาการสูง และสิ่งเหล่านี้ ถึงหมดแล้วกลายมา เป็นค่านิยมทางการศึกษาแบบแข่งขันกัน และมีความหมายในแง่ค่านิยม แบบปัจเจกบุคคล จึงสะท้อนออกมาในกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะในกรณี ที่โรงเรียนมีการยกย่องนักเรียนที่ดีเด่นอย่างมีลักษณะเป็นดาวมากกว่า ซึ่งเป็นกรยกย่อง นักเรียนกลุ่มน้อยประมาณร้อยละ 20 ความข้อมูล เบื้องต้น ส่วนนักเรียนที่เหลือจะมีความรู้สึก ว่า ครูให้ความสำคัญพวกนี้มากกว่าพวกเขา ไม่มีความหมายและความสำคัญต่อโรงเรียน ไม่ประสบ ผลสำเร็จตามศักยภาพด้านอื่นที่เขามีอยู่ เมื่ออยู่ในโรงเรียนจึงขาดสิ่งประทับใจ และไม่เกิด สำนึกว่ามีความผูกพันต่อโรงเรียนแต่อย่างใด จึงไปส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อกลุ่มโรงเรียน น้อยลง

4. ความเป็นตัวของตัวเอง การที่มีค่าเฉลี่ยของการกระทำอยู่ในเกณฑ์ต่ำแบบ กระทำแต่ไม่บ่อย อธิบายได้ว่าประการแรกนักเรียนจำนวนหนึ่งมีความ เชื่อว่า การยอมรับ การอุปถัมภ์จากผู้มีอำนาจและพรรคพวกอย่างฝ่าฝืนกฎ เกณฑ์ตามค่านิยมที่เด่นในจังหวัด ทำให้ ตนเองไม่ต้องใช้ความสามารถอะไรก็สำเร็จในหน้าที่การงาน เพราะผู้มีอำนาจสามารถบันดาล ให้ได้ ประการที่สองการที่นักเรียนจะเรียนอะไรเมื่อจบ ไปแล้วจะไปทำอะไรผู้ปกครอง มักกำหนดและเตรียมไว้ให้แล้ว หรือไม่ก็เรียนไปตามเพื่อน ตามค่านิยมทางการศึกษา นักเรียนจึงไม่ได้ใช้การตัดสินใจเลือกตามความสามารถ ตามความถนัดอย่างถูกต้องด้วย เหตุผลของตนเองอย่างแท้จริง จึงไม่จำเป็นที่จะต้องไปวางแผนการเรียนการสอนหรือ อนาคตแต่อย่างใด ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการขาดการสร้างบุคลิกภาพการพึ่งพาตนเองแก่ เยาวชนไทยอย่างน่าเสียดาย

5. ความผูกพันในการทำงานที่ครอบคลุมภายใต้ มีค่าเฉลี่ยของการกระทำอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำแบบกระทำแต่ไม่บ่อย สามารถอธิบายได้ว่า ประการแรกจากวัฒนธรรมของจังหวัดที่ว่าบุคลิกภาพที่เด่นของประชาชน ที่เขาชอบเที่ยวเตร่หาความสนุกสนานและรักพวกพ้อง ทำให้มีผลกระทบต่อพฤติกรรมในการทำงานของนักเรียน ในแง่ของการเป็นแบบอย่าง นักเรียนจะทำงานอย่างขาดความตั้งใจอย่างจริงจัง อย่างที่เรียกว่าทำงานเป็นเล่นทำเล่นให้เกินงาน บางครั้งยอมทำเสียเองถ้าเพื่อนไม่ทำ โดยเฉพาะในเรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อสัมพันธ์ทางสังคมที่คงไว้ในหมู่เพื่อนฝูง อีกประการหนึ่งในทางปฏิบัติจริงวิชาการมักจะได้รับ การให้ความสำคัญมากกว่าวิชาการงานพื้นฐานอาชีพตามค่านิยมทางการศึกษาปัจจุบัน ไม่ว่าในความรู้สึกทั้งของครูและนักเรียน ดังนั้นจึงมีการคาดหวังที่ตรงกันคือ เพียงแค่ได้ทำงานส่งครบตามกำหนด และไม่ดึงเกณฑ์การประเมินไว้สูงนัก ซึ่งจะเห็นได้จากสัดส่วนคะแนนภาคปฏิบัติจะสูงกว่าภาคทฤษฎี ทั้งสองประการนี้จึงทำให้นักเรียนส่วนหนึ่งรู้สึกว่า ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ความพยายามในการทำงานสูงนัก ผลงานที่ออกมาจึงค่อนข้างต่ำ

เมื่อพิจารณา เป็นพฤติกรรมรวม พฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยของการกระทำอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำสามารถอธิบายได้ว่า เนื่องจากเป็นการรวมพฤติกรรมทั้ง 5 ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี จึงย่อมได้รับผลกระทบจากสาเหตุต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกับรายพฤติกรรมทั้ง 5 ที่ได้อภิปรายไปแล้ว ค่าเฉลี่ยที่ออกมาจึงย่อมอยู่ในทิศทางที่สอดคล้องกันด้วย

ตอนที่ 3

วิเคราะห์สภาพของปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนของนักเรียน

มีเกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมายที่ต่างกัน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ปัจจัยและเงื่อนไขทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในส่วนที่เป็นเหตุการณ์ที่นักเรียนประสบอยู่ มีอยู่ 6 ประสพการณ์ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียน การใช้อำนาจของครูในการอบรมสั่งสอนนักเรียน มาตรการให้ดูแลให้โทษนักเรียน รูปแบบการประเมินผล ครูเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน และการมีระเบียบวินัยในครอบครัวของนักเรียน ซึ่งมีลักษณะที่กำหนดไว้ค่อนข้างเป็นแบบทางการมากกว่า จะดัดแปลงจากเทคนิคการรวมมาตราประเมิน (Summated Rating Scale) มีเกณฑ์การให้คะแนน 1-0 จากจริง-ไม่จริงตามลำดับ

2. บังคับและเงื่อนไขทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในส่วนที่เป็นความรู้สึกของนักเรียน มีอยู่ 3 ความรู้สึก ได้แก่ ค่านิยมทางการศึกษา แบบอย่างจากเพื่อน และการขัดเกลาจากสื่อมวลชน ซึ่งมีลักษณะการขัดเกลาค่อนข้างไม่เป็นแบบทางการมากกว่า จะวัดโดยใช้มาตราไลเคิร์ต (Likert Scale) มีเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 - 4 - 3 - 2 - 1 ตามลำดับ จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง-ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

บังคับและเงื่อนไขทั้ง 2 ลักษณะ จะนำมาคิดคะแนนรวมทั้งคนจนครบทุกคน แล้วหาความถี่ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในแต่ละประสมการณ์และความรู้สึก แล้วนำมาจำแนกกลุ่มเพื่อดูการกระจายที่ละประสมการณ์และความรู้สึก โดยใช้เกณฑ์ $\bar{X} + 1$ S.D. (ดูรายละเอียดในบทที่ 2)

จากเกณฑ์การพิจารณาข้างต้น จึงสามารถสรุปผลการวิเคราะห์สภาพของบังคับและเงื่อนไขทางสังคม ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนของนักเรียนได้ดังนี้

ตารางที่ 8 ระดับและลำดับที่ของบังคับและเงื่อนไขทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียน จำแนกตามค่าเฉลี่ยที่แปลงเป็นร้อยละ (รายละเอียดทางสถิติดูจากตารางในภาคผนวก ข.)

ประเภทของบังคับและเงื่อนไข	เกณฑ์การประเมิน (ค่าเฉลี่ย)	ลำดับที่ ในกลุ่ม	รวม
<u>บังคับและเงื่อนไขภายในโรงเรียน</u>			
1. ปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียน	ต่ำ	7	9
2. การใช้อำนาจแบบประชาธิปไตยของครู	ค่อนข้างต่ำ	5	7
3. มาตรการให้คุณโทษแก่นักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน	ต่ำ	6	8
4. ค่านิยมทางการศึกษาแบบรวมมือกัน	ปานกลางค่อนข้างสูง	4	5
5. รูปแบบการประเมินผลทั้งทางสมองและพฤติกรรม	ปานกลางค่อนข้างสูง	3	4
6. แบบอย่างจากเพื่อนที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน	ปานกลางค่อนข้างสูง	1	2
7. การที่ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน	ปานกลางค่อนข้างสูง	2	3

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ประเภทของปัจจัยและเงื่อนไข	เกณฑ์การประเมิน (ค่าเฉลี่ย)	* ลำดับที่ ในกลุ่ม	รวม
<u>ปัจจัยและเงื่อนไขภายนอกโรงเรียน</u>			
8. การมีระเบียบวินัยในครอบครัวของนักเรียน	ปานกลางค่อนข้างสูง	2	6
9. การขาดแคลนจากสิ่งแวดล้อมอย่างสอดคล้องกับ บรรทัดฐานของโรงเรียน	ปานกลางค่อนข้างสูง	1	1

* หมายเหตุ เนื่องจากใช้ค่าเฉลี่ยจากคนละเกณฑ์ จึงแปลงเป็นร้อยละ เพื่อให้จัดลำดับที่ได้

จากตารางที่ 8 จะเห็นได้ว่าสภาพของปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคม ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนของกลุ่มนักเรียนที่ศึกษา เมื่อแยกพิจารณา เป็นรายปัจจัยเงื่อนไขตามกรอบแนวคิดทฤษฎี จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

ปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมภายในโรงเรียน

ปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมภายในโรงเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยของประสพการณ์และความรู้สึกอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ได้แก่ แบบอย่างจากเพื่อนที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน รูปแบบการประเมินผลทั้งทางตรงและอ้อม การที่ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และค่านิยมทางการศึกษาแบบร่วมมือกัน ระดับค่อนข้างต่ำได้แก่ การใช้อำนาจแบบประชาธิปไตยของครู ระดับต่ำได้แก่ปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียน และมาตรการให้ครูให้โทษต่อนักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ลำดับที่ของปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมภายในโรงเรียนสูงสุดได้แก่ การที่ครูเป็นแบบอย่างจากเพื่อนที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน รองลงมาได้แก่ การที่ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน รูปแบบการประเมินผลทั้งทางตรงและอ้อม ค่านิยมทางการศึกษาแบบร่วมมือกัน การใช้อำนาจแบบประชาธิปไตยของครู และมาตรการให้ครูให้โทษต่อนักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ส่วนที่ต่ำสุดได้แก่ปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียน

ปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมภายนอกโรงเรียน

ปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมภายนอกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยของประสบการณ์และความรู้สึกระดับปานกลางค่อนข้างสูงได้แก่ การขัด เทลจากสื่อมวลชนอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน และการมีระเบียบวินัยในครอบครัวของนักเรียน

ลำดับที่ของปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมภายนอกโรงเรียน สูงสุดได้แก่ การขัด เทลจากสื่อมวลชนอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน รองลงมาได้แก่ การมีระเบียบวินัยในครอบครัวของนักเรียน

เมื่อพิจารณารวมปัจจัยและเงื่อนไข ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนแล้วได้ว่า มีอยู่มากที่สุด ได้แก่ การขัด เทลอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน รองลงมาได้แก่ แบบอย่างจากเพื่อนที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน การที่ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน รูปแบบการประเมินผลทั้งทางสมองและพฤติกรรม ค่านิยมทางการศึกษาแบบร่วมมือกัน การที่นักเรียนมีระเบียบวินัยของครอบครัว มาตรการให้คุณให้โทษต่อนักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และการใช้อำนาจแบบประชาธิปไตยของครู ส่วนที่มีอยู่น้อยที่สุดได้แก่ ปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียน

อภิปรายผลการวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 8 แล้วสามารถอภิปรายสภาพของปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีประกอบด้วยบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของจังหวัด กับระบบโรงเรียนได้ดังนี้ คือ

1. ปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมภายในโรงเรียน

1.1 ปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียน โดยเฉลี่ยแล้วในโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียนต่ำ สามารถอธิบายตามวัฒนธรรมของระบบโรงเรียนได้ว่า ลักษณะที่ปฏิบัติอย่างเป็นทางการคือยังคงมีการแบ่งชั้น เป็นครูกับนักเรียนอยู่ ทั้งในเวลาสอนและนอกเวลาสอน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปกครองนักเรียนได้ตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะสะท้อนออกมาทางการแสดงออกต่าง ๆ เช่น การเข้าพบครูต้องได้รับอนุญาตก่อน การพูดคุยกับครูหรือกับ เพื่อน เมื่ออยู่ต่อหน้าครูต้องสำรวมกิริยาวาง เป็นต้น ลักษณะปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวที่ครูเข้าถึงจิตใจของนักเรียนได้จะมีบ้าง ระหว่างครูกับนักเรียนเฉพาะรายเป็นกรณีพิเศษ เท่านั้น

1.2 การใช้อำนาจแบบประชาธิปไตยของครู การที่ใช้อำนาจแบบ

ประชาธิปไตยของครูโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำนั้น เนื่องมาจากว่าถึงอย่างไรระบบโรงเรียนก็ยังคงมีลักษณะของการบริหารงานตามระบบราชการ ยกเว้นในกรณีโรงเรียนราษฎร์ที่เป็นแบบกึ่งระบบราชการกับธุรกิจที่มีการรวมอำนาจสู่ศูนย์กลาง ครูจึงเคยชินกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาและได้นำไปใช้กับนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครู จะมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นบ้างก็ในเรื่องปลีกย่อยเท่านั้น

1.3 มาตรการให้ครูให้โทษต่อนักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน พบว่าโดย

เฉลี่ยแล้วในโรงเรียนมีการให้ครูให้โทษต่อนักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันต่ำ ซึ่งเรื่องนี้อาจารย์หัวหน้าฝ่ายปกครองได้ชี้แจงว่าเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งของฝ่ายปกครอง โดยถึงแม้ว่ามาตรการควบคุมให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่วางไว้เป็นลายลักษณ์อักษร จะระงับมิให้มีการทำโทษและยกย่องนักเรียน แต่ในทางปฏิบัติมักจะหนักไปทางด้านทำโทษทางกาย ซึ่งครูแต่ละคนมักจะปฏิบัติอย่างขาดการประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะมีผลต่อนักเรียนในแง่ลบ ครูจึงเลียงไปปฏิบัติตามความเหมาะสม เป็นราย ๆ ไป ในบางครั้งก็ละเลยเสียบ้าง จึงกลายเป็นว่ามีเพียงครูฝ่ายปกครองเท่านั้นที่ยังปฏิบัติอยู่

1.4 ค่านิยมทางการศึกษาแบบร่วมมือกัน พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วนักเรียนมีความ

รู้สึกว่าจะอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างสูง เนื่องจากว่าเมื่อพิจารณาจากคำชี้แจงของทั้งผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและอาจารย์หัวหน้าฝ่ายแนะแนว ประกอบกับผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนแล้ว ได้มีข้อยืนยันตรงกันว่าทั้งทางโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และแม่แค้นตัวนักเรียนเองก็ตาม ต่างก็มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเพื่อเรียนให้เก่ง จะได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยและทำงาน เขามีหน้ามีตา อันเป็นค่านิยมแบบแข่งขัน ดังนั้นถึงแม้ว่าจะมีนักเรียนบางส่วนที่มองเห็นว่าเป็นการร่วมมือกัน ก็จะอยู่ในความหมายที่ว่าเป็นการร่วมมือกันทางวิชาการ เพื่อไปแข่งขันกับต่างโรงเรียนเท่านั้น

1.5 รูปแบบการประเมินผลทั้งทางสมองและพฤติกรรม โดยเฉลี่ยแล้วนักเรียน

ตอบว่า ทางโรงเรียนได้ใช้วิธีการประเมินผลนักเรียนทั้งทางสมองและพฤติกรรมในระดับปานกลางค่อนข้างสูง อธิบายได้ว่าตามระเบียบการวัดผลของกระทรวงศึกษาธิการได้ระบุไว้ชัดเจนว่าให้วัดผลด้วยวิธีการนี้ ซึ่งครูผู้สอนรายวิชาได้บอกให้เด็กนักเรียนรู้อย่างเปิดเผยว่า

มีการให้คะแนนทั้งการสอบด้วยข้อสอบ และให้คะแนนพฤติกรรม กิจกรรม ต่าง ๆ ด้วย แต่นักเรียนยังไม่ได้รู้สึกซึ่งไปถึงการปฏิบัติจริงว่า ครูได้ตั้งเกณฑ์การให้คะแนนนี้อย่างไร และมีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างไร หรือแม้กระทั่งในตอนที่ประกาศผลการเรียนดีเด่นว่า ได้มีการแยกคิด เฉพาะคะแนนการทำข้อสอบเท่านั้น ค่าเฉลี่ยที่ได้มาจึงค่อนข้างสูง

1.6 แบบอย่างจากเพื่อนที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน โดยเฉลี่ยแล้วความรู้สึกของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างสูง โดยมีทั้งที่เห็นด้วยกับเพื่อน ๆ ที่ปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ เนื่องจากว่าจากข้อสรุปที่ว่า ในความรู้สึกของนักเรียนแล้ว ฝ่ายปกครองของโรงเรียน เป็นเพียงฝ่ายเดียวที่มีบทบาท ในการออกระเบียบตามกฎของกระทรวงศึกษาธิการมาใช้ให้เด็กปฏิบัติตาม จึงเข้าลักษณะการใช้อำนาจต่อนักเรียน ดังนั้น พฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้น จะมีลักษณะของการต่อสู้กับการใช้อำนาจ โดยค่อนหน้าครูหรือตอนที่ครูประเมิน จะออกมาในรูปของการยอมทำตามระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้ครูพอใจ แต่พฤติกรรมที่แท้จริงเมื่ออยู่ลับหลังครู นักเรียนจะแสดงออกตามความพอใจอย่างค่อนข้างจะกำกวม

1.7 ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน จากการศึกษาให้นักเรียนตอบว่า ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนใน เกณฑ์ปานกลางค่อนข้างสูง ถ้าพิจารณาจากคำชี้แจงของอาจารย์ หัวหน้าฝ่ายจริยธรรมที่ว่า ครูมีความซื่อตรงทางจริยธรรม ไม่ปฏิบัติสิ่งที่ไม่ดีสอนนักเรียนไป ในแง่การเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียน บางครั้งยังปฏิบัติคนในสิ่งที่ไม่สมควร ซึ่งความเป็นจริงแล้วครูลักษณะนั้นมีส่วนน้อย แต่ครูที่นักเรียนเห็นว่าดีแม้จะไม่ถึงขนาดที่เป็นตัวอย่างที่ดีตามที่คาดหวังไว้ก็ตาม ยังคงมีจำนวนมากกว่า เป็นส่วนใหญ่แน่นอน

2. ปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมภายนอกโรงเรียน

2.1 นักเรียนมาจากครอบครัวที่มีระเบียบวินัย โดยเฉลี่ยแล้วมีนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีระเบียบวินัยอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาจากลักษณะทางวัฒนธรรมของจังหวัดในเรื่องสภาพครอบครัว และแบบแผนการดำเนินชีวิตของนักเรียนในครอบครัวแล้ว เห็นได้ว่าส่วนใหญ่ักเรียนอยู่กับครอบครัว จึงได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน เมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น และนักเรียนเองก็ยอมรับด้วยความเต็มใจ เนื่องจากความผูกพันมากกว่าการใช้อำนาจในโรงเรียน จนเกิดความเคยชินจนคิดเป็นนิสัย แล้วมาแสดงออกในโรงเรียน จึงเหลือนักเรียนกลุ่มน้อยที่ยังขาดการอบรมจากที่บ้าน

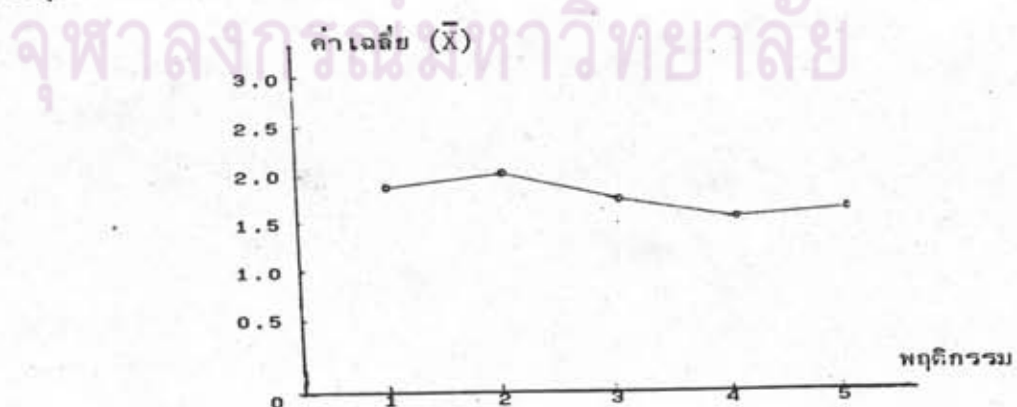
2.2 การวัด เกลาจากสื่อมวลชนอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน

โดยเฉลี่ยแล้วนักเรียนมีความรู้สึกอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างสูง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ ประการแรกตามความเห็นของอาจารย์หัวหน้าฝ่ายจริยธรรมที่ว่า สื่อมวลชน เป็นการวัด เกลา จากภายนอกที่อยู่เหนืออำนาจหน้าที่ของโรงเรียนจะไปกำหนดและควบคุมได้ นอกจากนี้การบริหารงานของสื่อมวลชนเป็นแบบธุรกิจการค้า ถึงแม้ทางการคอยควบคุมตรวจตราอยู่ก็ไม่อาจไม่ทั่วถึงจึงเสนอข่าวสารสิ่งบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสอดคล้องและขัดแย้งกับบรรทัดฐานของโรงเรียน อีกประการหนึ่งกรณีที่ศึกษานี้นักเรียนอยู่ใกล้กรุงเทพฯ การคมนาคมขนส่งและการสื่อสารถึงกันสะดวกรวดเร็ว นักเรียนจึงได้รับผลกระทบจากสื่อมวลชนอย่างฉับพลัน ดังกล่าว โดยรู้สึกว่า เป็นอิสระมากในการที่เลือกปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ ไม่ต้องปฏิบัติตามเป็นแบบเดียวกันอย่างที่ถูกบังคับในโรงเรียน

สรุป

สภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียน ของนักเรียนนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรม พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยของการกระทำมากที่สุด เป็นลำดับที่หนึ่งได้แก่ ความเชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของครู ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ถัดมาได้แก่พฤติกรรมกาปฏิบัติ ตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคมโรงเรียน และ พฤติกรรมความพากเพียรในการทำงานที่ครูมอบหมายให้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ อันดับสุดท้ายได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเองของกลุ่มนักเรียน ในการศึกษาครั้งนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เมื่อพิจารณา เป็นพฤติกรรมรวมพบว่ามีกาปฏิบัติอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

จากผลการสรุป สภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนของนักเรียน ในปัจจุบัน สามารถแสดงเป็นกราฟ เพื่อให้เห็นชัดเจนได้ ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 สภาพพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมระดับโรงเรียนของนักเรียน

- 1 การปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน
- 2 ความเชื่อฟังการอบรมสั่งสอนของครู
- 3 การมีส่วนร่วมในกลุ่มสังคมโรงเรียน
- 4 ความเป็นตัวของตัวเอง
- 5 ความพากเพียรในการทำงานที่ครูมอบหมายให้

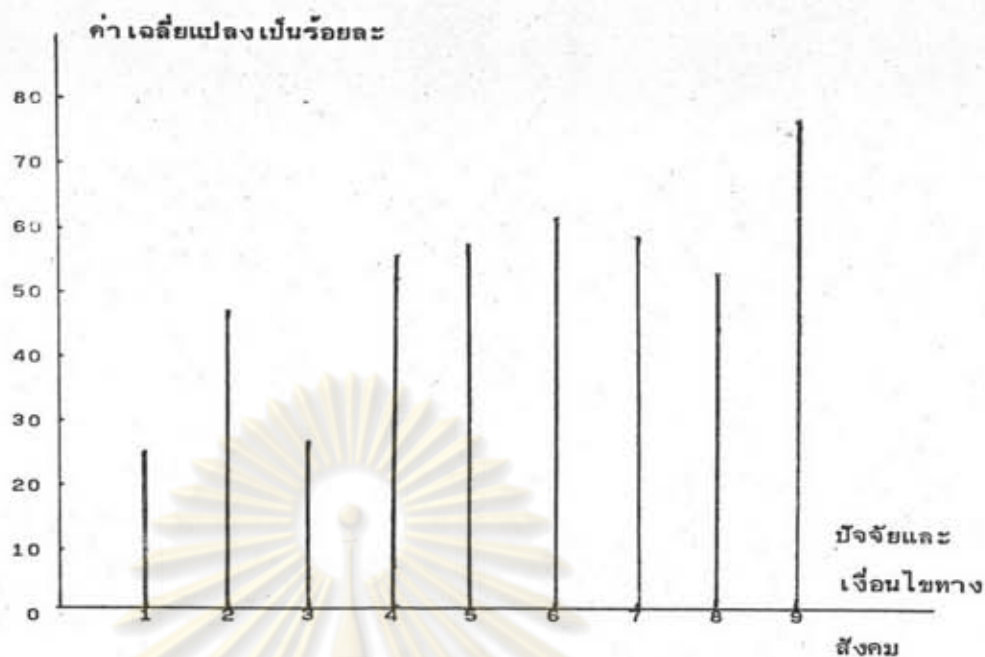
สำหรับปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมีดังต่อไปนี้ คือ

เงื่อนไขทางสังคมภายในโรงเรียนที่ปรากฏมากที่สุดคือ แบบอย่างจากเพื่อนที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน รองลงมาคือรูปแบบการประเมินผลทั้งทางสมองและพฤติกรรม การที่ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และค่านิยมทางการศึกษาแบบร่วมมือกัน ทั้งสี่เงื่อนไขนี้ปรากฏในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เงื่อนไขอื่น ๆ ได้แก่ การใช้อำนาจแบบประชาธิปไตยของครู ปรากฏในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนเงื่อนไขที่ปรากฏขึ้นน้อยในโรงเรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียน และมาตรการให้ขวัญให้โทษต่อนักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

สำหรับเงื่อนไขทางสังคมภายนอกโรงเรียน ที่ปรากฏมากที่สุดคือ การขัดเกลาจากสื่อมวลชนอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน รองลงมาได้แก่การมีระเบียบวินัยในครอบครัวของนักเรียน โดยปรากฏในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

เมื่อพิจารณารวมกันทั้งปัจจัยและเงื่อนไขภายในกับภายนอกโรงเรียนแล้ว พบว่าการขัดเกลาจากสื่อมวลชนอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียนปรากฏมากที่สุด ส่วนปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียนปรากฏน้อยที่สุด

จากผลการสรุป สภาพปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมทางสังคมของนักเรียนสามารถแสดงเป็นกราฟ เพื่อให้เห็นชัดเจนได้ ดังนี้คือ

แผนภูมิที่ 2 สภาพปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

- 1 ปฏิสัมพันธ์แบบส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียน
- 2 การใช้อำนาจแบบประชาธิปไตยของครู
- 3 มาตรการให้ครูให้โทษต่อนักเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- 4 ค่านิยมทางการศึกษาแบบร่วมมือกัน
- 5 รูปแบบการประเมินผลทั้งทางสมองและพฤติกรรม
- 6 แบบอย่างจากเพื่อนที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน
- 7 การที่ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
- 8 การที่นักเรียนมีระเบียบวินัยของครอบครัว
- 9 การขัดเกลาจากสื่อมวลชนอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อคำถามที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับแบบอย่างจากเพื่อนที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน กับการขัดเกลาจากสื่อมวลชนอย่างสอดคล้องกับบรรทัดฐานของโรงเรียน ยังไม่ชัดเจนและรัดกุมพอ ข้อสรุปในส่วนนี้จึงไม่อาจยืนยันได้มากนัก.